

LUYỆN TẬP VẬN DỤNG KẾT HỢP CÁC THAO TÁC LẬP LUẬN PHÂN TÍCH VÀ SO SÁNH

KẾT QUẢ CẦN ĐẠT

- Củng cố những tri thức và kĩ năng cơ bản về các thao tác lập luận phân tích và so sánh.
- Vận dụng kết hợp phân tích và so sánh trong bài văn nghị luận về một hiện tượng, một vấn đề gần gũi, quen thuộc trong đời sống hoặc trong văn học.

1. Đọc đoạn trích sau và trả lời câu hỏi nêu ở dưới.

Chớ tự kiêu tự đại. Tự kiêu tự đại là khờ dại. Vì mình hay, còn nhiều người hay hơn mình. Mình giỏi, còn nhiều người giỏi hơn mình. Tự kiêu tự đại tức là thoái bộ. Sông to, bể rộng thì bao nhiêu nước cũng chứa được, vì độ lượng của nó rộng và sâu. Cái chén nhỏ, cái đĩa cạn thì một chút nước cũng đầy tràn, vì độ lượng nó hẹp nhỏ. Người mà tự kiêu tự mãn thì cũng như cái chén, cái đĩa cạn.

(Hồ Chí Minh, *Cần kiệm liêm chính*)

- Đoạn trích trên sử dụng những thao tác lập luận nào ?
- Phân tích mục đích, tác dụng và cách kết hợp các thao tác lập luận trong đoạn trích.
- Anh (chị) rút ra được kết luận gì về việc vận dụng kết hợp nhiều thao tác lập luận trong một đoạn (một bài) văn nghị luận ?

2. Vận dụng kết hợp phân tích và so sánh, viết đoạn văn bàn về vẻ đẹp của một bài thơ (bài văn) :

a) Hãy coi phần văn bản anh (chị) sẽ viết là một bộ phận của một bài văn hoàn chỉnh và cho biết :

- Chủ đề của bài văn ấy là gì ?
- Để làm sáng tỏ chủ đề ấy, cần phải nêu những luận điểm cụ thể nào ? Hãy sắp xếp những luận điểm đó thành một dàn ý rành mạch, hợp lí.
- Đoạn văn anh (chị) dự định viết sẽ làm sáng tỏ luận điểm nào ? Luận điểm ấy nằm ở phần nào trong dàn ý ? Cần chuyển ý bằng cách nào để phần văn bản anh (chị) viết có thể liên kết được với đoạn văn trước đó ?

b) – Anh (chị) sẽ đưa ra những luận cứ nào để làm sáng tỏ cho luận điểm ? Cần vận dụng thao tác lập luận nào là chính (phân tích hay so sánh) ? Vì sao ?

– Giả sử anh (chị) đã quyết định vận dụng thao tác phân tích (hoặc so sánh) là chính, thì thao tác còn lại – so sánh (hoặc phân tích) – anh (chị) định sử dụng ở phần nào và sử dụng như thế nào để việc trình bày hợp lí, rõ ràng, có sức thuyết phục và hấp dẫn ?

– Phải kết hợp thao tác lập luận chính với thao tác lập luận hỗ trợ như thế nào để đoạn văn không rời rạc mà gắn bó với nhau một cách hợp lí ?

c) Diễn đạt các ý đã tìm được thành một (hoặc một số) đoạn văn.

Gợi ý : Có thể tham khảo đoạn trích sau đây :

Thơ hay là hay cả hồn lẫn xác, hay cả bài, như con gà ngon, ngon ở từng phao câu đầu cánh lắt lẻo khuấy xuong, không thể tóm tắt thơ được, mà phải đọc lại. Cái thú vị của bài “Thu điếu” là ở các điệu xanh, xanh ao, xanh bờ, xanh sóng, xanh tre, xanh trời, xanh bèo, có một màu vàng đậm ngang của chiếc lá thu rơi ; ở những cử động : chiếc thuyền con lâu lâu mới nhích, sóng gợn tí, lá đưa vèo, tầng mây lững, ngô trúc quanh, chiếc cần buông, con cá động ; ở các vần thơ : không phải chỉ giỏi vì là những từ vận hiếm hóc, mà chính hay vì kết hợp với từ, với nghĩa chữ, đến một cách thoải mái đúng chỗ, do một nhà nghệ sĩ cao tay ; cả bài thơ không non ép một chữ nào, nhất là hai câu 3 – 4 [...].

Quá trình ngôn ngữ của thơ đi, từ đời Lê Hồng Đức, thật hãy còn vất vả, nặng nề :

Trời muôn trượng thăm lâu lâu sạch,

đến Nguyễn Khuyến đã thành ra :

Trời thu xanh ngắt mấy tầng cao,

thật trong sáng nhẹ nhàng, như không một trở lực nào níu được sự diễn đạt nữa. Thế mới biết những câu thơ thoải mái tự nhiên là kết quả của một sự khổ luyện, khổ luyện qua những thời đại, hoặc là khổ luyện trong một người.

(Xuân Diệu, *Đọc thơ Nguyễn Khuyến*)

3. Công việc ở nhà :

a) Vận dụng kết hợp các thao tác phân tích và so sánh để viết đoạn văn trình bày một luận điểm khác ở dàn ý mà anh (chị) đã xây dựng.

b) Viết một văn bản nghị luận ngắn về một phẩm chất của người học sinh, trong đó có vận dụng kết hợp các thao tác phân tích và so sánh.

c) Sưu tầm những đoạn văn hay, ở đó, tác giả đã thành công trong việc vận dụng kết hợp các thao tác phân tích và so sánh.